

✝ CEASUL BIZANTIN

Aplicație Ortodoxă de Timp Liturgic
sfantasofia.net

Ghid pentru Utilizator

Pentru credincioși, preoți, monahi și mănăstiri

Arhidiacon prof. dr. Cristian Hideg

Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan”, Cluj-Napoca

Parohia Ortodoxă Cornești, Protopopiatul Huedin, jud. Cluj

Anul 7534 de la Facerea Lumii (A.D. 2026)

„Această aplicație a fost creată pentru a readuce în viața cotidiană măsura biblică a timpului, după rânduiala Sfinților Părinți.”

Mozaicul „Crearea luminărilor” — Catedrala Monreale, Sicilia, sec. XII. Inscripția latină: „Fiat luminaria in firmamento celi” (Facere 1, 14)

Introducere — Despre ce este vorba

Ceasul Bizantin este o aplicație care măsoară timpul după metoda biblică și ortodoxă străveche, folosind calculul astronomic precis al răsăritului și apusului soarelui pentru locația exactă a utilizatorului. Mai precisă ca niciodată — grație tehnologiei GPS disponibile astăzi — această aplicație readuce în viața de zi cu zi un sistem de măsurare a timpului cu rădăcini în Scriptură și în Tradiția multimilenară a Bisericii.

Ora este importantă în lumea bizantină pentru că are funcție liturgică: leagă ritmul slujbelor de ritmul cosmic al soarelui. Aplicația este gratuită. Toate veniturile platformei sfantasofia.net merg direct către Așezământul de Copii Sfânta Sofia (Cornești, jud. Cluj).

Cui se adresează

Categoria	Beneficiul
Credincioșii	Oricărui creștin care dorește să își structureze ziua după ritmul rugăciunii, nu al agendei civile
Preoți și monahi	Celor care slujesc și trăiesc după rânduiala canonică și vor un instrument precis pentru programul de rugăciune
Mănăstiri și schituri	Comunităților care doresc să revină sau să mențină ceasul solar în viața lor liturgică

I. Ce este diferit față de ceasul obișnuit?

Diferența esențială: Ceasul modern împarte ziua în 24 de ore egale de câte 60 de minute, începând de la miezul nopții. Ceasul Bizantin împarte ziua după soare: de la apus la răsărit sunt 12 ore de noapte, iar de la răsărit la apus sunt 12 ore de zi. Aceste ore nu au 60 de minute fixe — ele variază cu anotimpul și cu latitudinea.

Anotimp	Durata orei canonice
Vara (solstițiu)	Ora de zi ~70 min / Ora de noapte ~50 min
Echinocțiu (21 mart, 23 sept)	Ora canonică = exact 60 minute — coincide cu ceasul modern
Iarna (solstițiu)	Ora de zi ~45 min / Ora de noapte ~75 min

„Soarele, nu omul, dictează ritmul rugăciunii.”

Prima regulă: Ziua începe seara

Ziua liturgică nouă nu începe la miezul nopții (ora 00:00), ci la apusul soarelui. Aceasta vine direct din Scriptură: *„Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi”* (Facere 1, 5). Seara precede dimineața — întunericul precede lumina — așa cum moartea precede Învierea. Prin această rânduire, fiecare zi liturgică este o icoană a Învierii.

II. Cum citești cadranul aplicației

Cadranul are mai multe inele concentrice. De la exterior spre interior:

Element	Ce înseamnă
Inelul exterior — etichete	Cele 8 slujbe: UTR (Utrenia), C1/C3/C6/C9 (Ceasurile 1, 3, 6, 9), VEC (Vecernia), PAV (Pavecernița), MIE (Miezonoaptea). Tot aici se află și marcaje subtile pentru cele 3 tipuri de răsărit/apus (vezi cap. III).
Arcul cromatic gradual	Cercul colorat al zilei și nopții. Trece prin trepte succesive: zi luminoasă → răsărit/apus aparent → crepuscul civil → crepuscul nautic → noapte profundă, și înapoi simetric spre răsărit. Toate sunt nuanțe de albastru întunecate gradual, exact cum se întunecă cerul real.
Soarele (disc roșu auriu)	Stilul mozaicurilor de la Monreale (sec. XII). Se mișcă pe arcul cromatic indicând poziția solară reală. Are două raze fine alb-aurii care ies dinspre el spre interior și exterior. Devine palid când e sub orizont (noaptea). Soarele indică ora bizantină — întotdeauna, fie ziua, fie noaptea.
Luna (3 cercuri concentrice)	Stilul aceluiași mozaic. Cercul auriu exterior + cercul albastru-închis + cercul alb mobil în interior care arată faza astronomică reală . La lună plină, cercul alb e centrat; la pătrar e deplasat; la lună nouă dispăre. Devine palidă când e sub orizont. <i>Element decorativ și educativ — nu indică ora; arată doar poziția și faza astronomică a lunii.</i>
Inelul cu numere (1-12)	Cele 12 ore canonice. Stânga (zonă luminoasă) = orele de zi 1-12; dreapta (zonă întunecată) = orele de noapte 1-12.
Cercul cu stelețe	Secundarul: 60 de stele cu 8 raze (motivul Monreale). Steaua secunde curente are un glow alb-auriu. Secunda 0 pornește din punctul răsăritului real , ca și ora bizantină 0 — ambele se ancorează astronomic.
Centrul cadranului	Sus: ora civilă (cea modernă, 24h). Dedesubt: ora bizantină (format oră:minut BIZ).

III. Cele 3 tipuri de răsărit și apus

În astronomie există mai multe definiții ale răsăritului și apusului, în funcție de altitudinea Soarelui sub orizont. Ele marchează faze succesive ale luminii. Aplicația le afișează pe inelul exterior ca **liniute radiale subtile** — cu cât crepusculul e mai timpuriu, cu atât marcajul e mai vizibil:

Tip	Altitudinea Soarelui	Semnificație
Răsărit / apus aparent	-0,833° sub orizont	Cel mai vizibil marcaj. Momentul când vârful discului solar atinge orizontul. Este definiția astronomică standard a „răsăritului” și „apusului” — include refracția atmosferică (34 minute de arc) și raza Soarelui (16 minute). Este și definiția athonită tradițională: <i>prima vedere a discului solar</i> .
Crepuscul civil	-6° sub orizont	Marcaj mediu. Lumina e încă suficientă pentru activități în aer liber fără iluminat artificial. Stelele cele mai strălucitoare devin vizibile.
Crepuscul nautic	-12° sub orizont	Marcaj subtil. Orizontul marin nu mai e distinct vizibil; corăbierii nu mai pot naviga după el. Multe stele și planete devin vizibile.

Notă astronomică: Crepusculul astronomic (-18°) marchează momentul în care cerul devine complet întunecat (noapte deplină). Aplicația nu îl afișează separat pentru a păstra claritatea cadranului.

Pentru ceasul liturgic, **răsăritul și apusul aparent** sunt definițiile relevante: ele marchează momentele când Soarele este efectiv vizibil pentru observatorul de pe pământ.

IV. Cele 7 Laude ale Zilei

„De șapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecățiile dreptii Tale.” — Psalm 118, 164

Ziua liturgică are 8 slujbe care formează 7 momente de laudă — Utrenia și Ceasul 1 se citesc împreună, imediat unul după altul. Fiecare slujbă este ancorată fie astronomic (în mișcarea soarelui), fie teologic (în evenimentele Patimilor și Învierii).

Slujba	Momentul și semnificația
† Utrenia	La răsăritul soarelui — Învierea Domnului. Începutul zilei de lumină.
Ceasul 1 (C1)	Imediat după Utrenie — prima oră a zilei. Laudă pentru lumina zilei.
Ceasul 3 (C3)	¼ din ziua solară — Pogorârea Duhului Sfânt (Fapte 2, 15). Judecata lui Pilat.
Ceasul 6 (C6)	Amiaza solară — Răstignirea Domnului (Ioan 19, 14). Miezul zilei.
Ceasul 9 (C9)	¾ din ziua solară — Moartea Domnului pe Cruce (Matei 27, 46).
† Vecernia	La apusul soarelui — începutul zilei liturgice noi. Mulțumire pentru ziua trecută.
Pavecernița	După Vecernie — rugăciunea de dinaintea somnului.
† Miezonoptica	La miezul nopții astronomic — așteptarea eshatologică a Mirelui (Ps. 118:62).

Slujbele marcate cu † au ancoră astronomică directă și sunt calculate de aplicație în funcție de răsărit, apus și miezul nopții pentru locația ta. Ceasurile 1, 3, 6 și 9 împart ziua solară în

patru sferturi egale.

V. Alarmerle de Rugăciune

Aplicația oferă opțiuni de alarmă sonoră și notificări pentru a ști când să te rogi. Alarmerle sunt calculate astronomic, nu după ore fixe de ceas — deci variază zilnic cu câteva minute, urmând mișcarea reală a soarelui.

- Sunet la alegere: Toaca, Clopote, sau Silențios
- Alarmă la ora exactă a fiecărei slujbe
- Opțional: oră fixă zilnică personalizată
- Aplicația trebuie să fie deschisă pe ecran pentru ca alarma să sune

VI. Temeiul Scripturistic

Scriptura despre timp și rugăciune

„Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi.” — **Facere 1, 5**

„De șapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecățiile dreptii Tale.” — **Psaln 118, 164**

„La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine.” — **Psaln 118, 62**

„Rugați-vă neîncetat.” — **I Tesaloniceni 5, 17**

„Să fie spre semne, spre vremi, spre zile și spre ani.” — **Facere 1, 14**

„Iată, Mirele vine în miezul nopții.” — **Troparul Miezonopticii (Ceaslov)**

VII. Săptămâna și Anul Liturgic

Zi	Tema zilei
Duminică	Învierea Domnului — Ziua Domnului, prima zi a săptămânii
Luni	Sfinții Îngeri, creați înaintea omului, slujitori ai lui Dumnezeu
Martți	Sfinții Prooroci și Sfântul Ioan Botezătorul
Miercuri	Sfânta Cruce și Patimile — ziua sfatului împotriva Domnului
Joi	Sfinții Apostoli și Sfântul Nicolae — Cina cea de Taină
Vineri	Răstignirea și Moartea Domnului
Sâmbătă	Pomenirea tuturor morților și a Sfinților Mucenici

Anul Bisericesc începe la 1 septembrie (Indictul). **Era bizantină** numără anii de la Creația Lumii: anul 2026 este **Anul 7534 de la Facerea Lumii**.

VIII. Timp și Teologie — O Scurtă Introducere

Timpul răscumpărat

Odată cu venirea Mântuitorului Iisus Hristos, timpul a încetat să mai fie măsura morții și a degradării vieții și a devenit spațiul sfințeniei și al întâlnirii cu Dumnezeu. Portretizat în vechime ca un monstru care își devora proprii fii (Cronos), timpul a fost restabilit de Mântuitorul și a devenit iconomie a mântuirii — plin de speranță și de nădejde.

Prin sărbători, pomeniri și prăznuri care se succed zilnic și anual, credincioșii reactualizează în viața lor evenimentele din istoria mântuirii. Aceste evenimente unifică trecutul și viitorul cu prezentul într-un timp sfințit.

Ziua liturgică — origine biblică

Ziua liturgică este intervalul dintre două seri consecutive. E moștenită de la evrei, care socotiau timpul potrivit învățaturii despre crearea lumii revelate lui Moise: zilele creației sunt numărate începând cu seara.

„Și a fost seară și a fost dimineață, ziua întâi... Și a fost seară și a fost dimineață, ziua a doua...” — Facere 1, 5-8

Pentru creștini, începutul zilei la apus are și semnificație hristologică profundă: seara precede dimineața, întunericul precede lumina, moartea precede Învierea.

Aplicația — Date practice

- Disponibilă gratuit la: **sfantasofia.net/ceasul-bizantin**
- Calculează astronomic orele canonice pentru orice locație GPS
- Folosește modelul NOAA Solar Calculator (precizie sub 5 secunde)
- Marchează cele 3 tipuri de răsărit/apus: aparent, civil, nautic
- Alarmă sonoră configurabilă pentru toate cele 8 slujbe
- Variantă întunecată și variantă luminoasă
- Afișează: răsărit, apus, ora canonică, ora bizantină (cu secunde)
- Toate veniturile merg la Așezământul de Copii Sfânta Sofia, Cornești, jud. Cluj

Concluzii

Aplicația „Ceasul Bizantin” nu reprezintă o întoarcere nostalgică la trecut, ci o încercare de a traduce în limbajul tehnologiei moderne o experiență veche a Bisericii: trăirea timpului în acord cu ritmul creației. Ea propune un instrument practic prin care omul contemporan poate redescoperi legătura dintre rugăciune și mișcarea reală a soarelui — o punte între tradiția patristică și sensibilitatea omului contemporan.

„Iată, Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor.” — Matei 28, 20

Arhidiacon prof. dr. Cristian Hideg

Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan”, Cluj-Napoca

sfantasofia.net • Anul 7534 de la Facerea Lumii